

Bildande av naturreservatet Grevaryds äng i Växjö kommun

Växjö kommun beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Grevaryds äng med syfte enligt nedan. Naturreservatet ska ha den geografiska omfattning på 20,3 hektar som framgår av kartan i bilaga 1 och som märks ut i fält.

För att uppnå syftet med naturreservatet beslutar Växjö kommun att nedan angivna reservatsföreskrifter ska gälla för reservatet.

Växjö kommun beslutar om att fastställa bifogad skötselplan (bilaga 2) för reservatets långsiktiga vård och utser samhällsbyggnadsnämnden som reservatsförvaltare.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara de höga naturvärdena samt främja friluftsliv och naturupplevelser. Naturmiljöer och arter knutna till trädbärande betesmarker, gamla träd, barr- och blandskogar ska vårdas och återställas.

Syftet uppnås genom att:

- områdets skyddsvärda naturmiljöer bevaras genom föreskrifter som förhindrar skogsbruk och exploatering,
- trädmiljöer bevaras med grova och gamla träd, en variationsrik struktur och med god förekomst av död ved. Yngre bestånd vårdas så att de kan utvecklas mot naturliga blandskogar,
- trädklädd betesmark med örtrik flora betas eller slås och åkermark hålls öppen,
- livsmiljöer kan nyskapas för att värna skyddsvärda arter,
- naturmiljöerna sköts så att det finns ett flertal väl framkomliga stigar och rörelsestråk med hänsyn till naturvärdena,
- uppehållsplatser, anordningar och anläggningar skapas eller underhålls för att främja en bredd av friluftsliv och upplevelsevärden.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden i naturreservatet

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att inom naturreservatet (se dock undantagen):

- A1. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller annan jordart
- A2. borra, spränga, schakta, gräva, dämma, dika, fylla ut, tippa, anordna upplag eller utföra annan liknande åtgärd
- A3. anlägga väg, parkeringsplats eller vändplats
- A4. uppföra byggnad, mast, vindkraftverk eller annan anläggning
- A5. avverka, gallra, beskära, röja, så, plantera träd och buskar eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller skada enskilda träd och buskar
- A6. skada, ta bort eller upparbeta dött träd, vindfälle eller döda grova grenar
- A7. sprida bekämpningsmedel, kemiska preparat, gödsel, kalk eller annat jordförbättringsmedel. Undantag gäller för adekvat bekämpning av invasiva arter samt gödsling av åkermark i skötselområde 2
- A8. ändra växt- och djurlivets sammansättning genom att föra in, så eller plantera ut arter eller växtdelar
- A9. jaga fågel
- A10. utan tillstånd från Växjö kommun dra ledningar i mark, vatten och luft

Föreskrifterna hindrar inte:

- utförande av de åtgärder som behövs för reservatets skötsel eller uppföljning och som framgår av nedan angivna B-föreskrifter,
- underhåll och reparationsåtgärder av byggnad, väg med vägområde, järnväg, parkering samt underhåll, reparationsåtgärder och borttagande av ledning och ledningsgata. Förändringar av elnätet får tillståndsprövas enligt koncessionsprocessen.

Samråd ska dock ske med reservatsförvaltaren för att på bästa sätt ta hänsyn till mark samt det växt- och djurliv som finns på platsen. I akuta fall får samråd göras i efterhand.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång i naturreservatet

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar iordningställs och att följande åtgärder vidtas av reservatsförvaltaren:

B1. utmärkning av reservatsgräns och information om reservatet

B2. åtgärder som behövs för att bevara, återställa och utveckla naturvärdena:

- naturvårdsinriktade skötselåtgärder såsom röjning, huggning, grävning, sådd och plantering
- tillskapade av markblottor för insektslivet eller för motsvarande syfte vända upp eller tillföra mager jord
- skapande av död ved, ringbarkning, högstubbar m.m.
- uppläggning av grenar och trädstammar i faunadepå
- slåtter, bete, hamling
- stängsling (uppsättning, reparation och nedtagning)
- naturvårdsbränning
- hydrologisk restaurering
- dra vattenledning till betesmark
- skyddsjakt
- utsättning av i naturtyperna naturligt förekommande arter
- bekämpning av invasiva arter eller arter som uppträder invasivt
- inventering och uppföljning av existerande arter, strukturer, naturtyper och friluftsliv

B3. iordningställande av anordningar och anläggningar för allmänheten i form av:

- parkeringsplatser
- informationstavlor och hänvisningsskyltar
- motions- och strövstigar eller leder
- vattenledning för friluftsändamål
- rast- och grillplatser
- rastbänkar och bord
- väder- och vindskydd
- torrdass

Träd, buskage och grenar som uppenbart hindrar framkomlighet, skapar otrygghet, utgör en risk för byggnader eller besökares säkerhet får fällas, kapas och/eller flyttas

B4. åtgärder för vetenskaplig undersökning som i förväg godkänts av reservatsförvaltaren

B5. upplag i samband med skötselåtgärder

B6. användning och tagande av väg i den utsträckning som behövs för reservatets vård och förvaltning

Växjö kommun ansvarar för att skötselåtgärder enligt ovan specificeras i fastställd skötselplan och utförs. Skötselåtgärder kräver särskild hänsyn för att inte förstöra höga naturvärden. Åtgärder kan kräva prövning i särskild ordning.

C. Föreskrifter för allmänheten med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom området

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att:

- C1. skada naturföremål, t.ex. genom att gräva, borra, hacka eller måla
- C2. fälla, kapa, dra upp, plocka eller på annat sätt skada levande eller döda träd, buskar, växter, svampar, mossor eller lavar
Anmärkning:
Bär och marklevande matsvamp får plockas för husbehov
- C3. samla in insekter, snäckor, maskar eller andra djur utan godkännande från reservatsförvaltaren
- C4. framföra eller parkera motordrivet fordon eller släpvagn annat än på väg och iordningställd parkeringsplats
- C5. elda annat än på anvisad, iordningställd eldplats
- C6. störa djurlivet genom t.ex. närgånget uppträdande vid boplatz
- C7. medföra okopplad hund

Från C-föreskrifterna undantas åtgärder för vetenskaplig undersökning, som i förväg godkänts av reservatsförvaltaren.

Föreskrifterna under C träder i kraft den dag som framgår av kungörandet, se nedan. Föreskrifterna gäller även om de överklagas.

Generellt om föreskrifterna

Miljö- och byggnämnden prövar dispenser och tillståndsansökningar. Med reservatsförvaltarens godkännande avses att förvaltaren i skriftlig form kan godkänna en åtgärd efter att denna beskrivits på lämpligt sätt.

Föreskrifterna hindrar inte de verksamheter eller åtgärder som finns reglerade i ingångna avtal, servitut eller andra rättigheter.

Utöver ovan angivna föreskrifter gäller annan lagstiftning, bl.a. miljöbalken, jaktlagstiftning, terrängkörningslagen och kulturminneslagen.

Administrativa data

Namn:	Grevaryds äng
Län:	Kronoberg
Kommun:	Växjö
Läge:	1,5 km söder om Lammhult station
Gränser:	Enligt karta i bilaga 1
Areal:	20,3 hektar
Fastigheter:	Del av Grevaryd 1:8 Del av Grevaryd 1:19
Inskrivna servitut/rättigheter/ samfälligheter:	0780K-07/143.2 – servitut järnväg 0780K-01/43.1 – ledningsrätt Grevaryd ga:2 – väg 0780IM-08/17263 – markupplåtelseavtal kraftledning Tillfällig nyttjanderätt – byggnation teknikkiosk
Övrigt (ej inskrivet):	Arrendeavtal, jakträtt
Reservatsförvaltare:	Samhällsbyggnadsnämnden, Växjö kommun

Beskrivning av området

Grevaryds äng ligger i södra utkanten av Lammhult. Området är varierat där själva kärnområdet i nordväst utgörs av flacka, trädklädda betesmarker med grova ekar och björkar. Det finns även inslag av rönn, bok, oxel, al, vildapel, lind och fågelbär.

Den östra delen av området utgörs av brukade vallar och åkrar, där det centralt i området finns spår av en äldre gård och trädgård.

Den södra delen av området utgörs av bland- och barrskogar i flack terräng, i sydväst finns en liten göl med omgivande sumpskog. Skogarna varierar i ålder mellan 15-100 år. Även här finns spår av en äldre gård, Nyholm.

I norra och södra delarna angränsar reservatet till verksamheter och verksamhetsmark som ägs av privata aktörer.

Området har höga naturvärden främst knutna till de välhävdade trädklädda betesmarkerna. Floran är bitvis rik med ett flertal rödlistade och ovanliga arter, däribland olika orkidéer. Även trädvärdena är höga i form av de gamla ekarna. Variationen i trädskiktet bidrar också till den biologiska mångfalden i området. Åkermarkerna i nordöstra delen är viktiga för arter knutna till öppna landskap och biotoper som stenmurar och kantzoner. Dessa marker har även kulturhistoriska värden då de utgör viktiga rester av det äldre jordbrukslandskapet i Lammhult och är av betydelse för landskapsbilden, med resterna av den tidigare gården i centrum.

De biologiska värdena i skogarna i den södra delen varierar från låga till höga. De högsta skogliga naturvärdena finns i den sydvästra delen i närheten av gölen med gammal barrskog och sumpskog. Här växer bland annat den ovanliga arten vågig sidenmossa. Området är välanvänt för rekreation för Lammhultsbor som bland annat använder vägen som går genom ängarna och mindre skogsvägar i södra delen för promenader. Endast några otydliga stigar finns i skogen, och det saknas andra anordningar eller anläggningar för friluftsliv. Goda parkeringsmöjligheter finns centralt i området längs en äldre stickväg tagen ur bruk.

Reservatet berörs av MSA-område för Hagshults övningsflygplats. Ett MSA-område är ett påverkansområde kring en flygplats som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del.

Angränsande i väster till naturreservatet går Södra stambanan vilken utgörs av riksintresse för järnväg.

Redogörelse för ärendet

Området har en historik av höga naturvärden och området har länge agerat friluftsmark åt Lammhultsborna. Området är utpekad som grönområde och park i översiktsplanen för Växjö kommun.

Grönstrukturprogrammet för Lammhult pekar också ut Grevaryds äng som ett område med höga naturvärden samt viktigt område för rekreation och kulturhistoria. 29 november 2022 gav kommunstyrelsen i Växjö kommun i uppdrag att ta fram ett förslag till nytt naturreservat i Grevaryds äng för naturvård och rekreation samt att ta fram en skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård.

Bildandet av detta naturreservat bidrar till uppfyllande av Växjö kommuns hållbarhetsprogram, där målbilden "Grönt och hälsosamt" bland annat beskrivs med "Vi har en varierad och tillgänglig natur", "Vi har en rik och varierad biologisk mångfald i skogarna, odlingslandskapet, vattnet och den bebyggda miljön" samt "Vi bevarar och värdesätter naturens ekosystemtjänster", vilket bildandet av naturreservatet bidrar till att uppnå.

Bildandet av ett naturreservat kommer bidra till att trygga Lammhultsbornas och besökares möjlighet till friluftsliv och rekreation, i enlighet med översiktsplanen, grönstrukturprogrammet och hållbarhetsprogrammet.

Ett förslag till en skötselplan för reservatet är framtagen av Växjö kommun, se bilaga 2.

Förslaget om nytt naturreservat och skötselplan har remitterats under 15 november 2023 – 15 december 2023. Handlingarna skickades till sakägare, närboende och intressenter. Samrådsmöte har hållits i Lammhults skola 29 november 2023. Synpunkter på remissen redovisas i bilaga 3.

Motivering

Naturreservatet har höga värden för såväl biologisk mångfald som för rekreation och kulturhistoria. Reservatet bidrar till att långsiktigt trygga förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv.

Naturreservatets tätortsnära läge, artrikedom och vackra natur- och kulturmiljö gör området attraktivt för både Lammhultsbor och besökare. Naturreservatet tryggar mark för friluftslivets behov och skötselplanen utformas så att god tillgänglighet till området skapas samtidigt som naturvärden värnas, utvecklas, tillskapas samt återställs.

Naturreservatet avgränsas i norra delen genom att de biologiskt mest värdefulla hagmarkerna tas med men även åkermarken som är av stor vikt för landskapsbilden. Däremot ingår inte den kommunala lekplatsen och närliggande ytor kring denna i reservatet då denna yta ej bidrar till att uppfylla reservatets syfte. I söder följer reservatsgränsen i stort kommunens fastighetsgräns med undantag för ett skogsområde i sydost som utgörs av ungskog. Den ungskogen innehåller få till inga

naturvärden och upplevelsevärden, och förutsättningarna för att skapa dessa värden framöver bedöms som låga.

Växjö kommuns naturvärdesinventeringar har visat att det inom området finns mycket höga naturvärden. Ett flertal värdefulla ädellövträd finns i området, främst gamla ekar. I området finns även en del bestånd av yngre skogar med lägre naturvärden, dock med viss trädslagsvariation med potential att på sikt utveckla höga naturvärden.

Reservatets föreskrifter har olika nivåer. Många verksamheter är förbjudna och endast tillåtna i området om dispens ges. Andra verksamheter måste dock bedrivas i området och är därmed undantagna från föreskrifterna alternativt kräver tillstånd för att utformas, dock med hänsyn tagen till att minimera påverkan på naturmiljön. Dispenser och tillståndsansökningar prövas av miljö- och byggnämnden. Verksamheter med mindre påverkan på naturmiljön kan bedrivas efter godkännande av reservatsförvaltaren.

Ledningar i terräng är en verksamhet som kan vara nödvändig för samhällets utveckling och miljökrav. Anläggandet är därför inte förbjudet men kräver tillstånd för att lokaliseringen och anläggandet ska anpassas så att minimal påverkan på natur- och friluftsvärdena görs.

Bevarandet av naturreservatets natur- och friluftslivsvärden går inte att förena med att det inom området ska kunna bedrivas produktionsinriktat skogsbruk, exploateringar eller genomförande av andra åtgärder som skadar naturmiljön.

Rörelsestråk samt anordningar och anläggningar för motion och friluftsliv ska uppföras och underhållas med hänsyn tagen till naturvärden. Dessa åtgärder beskrivs närmare i B-föreskrifter och skötselplanen som inkluderar t.ex. leder och grillplatser.

Jakt kan av många icke jagande personer upplevas som en inskränkning i friluftslivet. Det finns dock ett behov, på grund av betestrycket och bökskador, att hålla ner viltstammarna av vildsvin, annat klövvilt och invasiva arter, varför jakt är tillåten. För de jaktutövande är också jakten ett viktigt friluftsliv. Däremot anses inte fågeljakt förenligt med reservatets syfte. Jakten minimeras till arter som kan skada områdets värden, vilket bedömningen är att fåglar inte gör. Växjö kommun har som markägare möjlighet att styra jakten genom jakträttsupplåtelse. I fall där konflikt mellan jakt och annat rörligt friluftsliv skulle uppstå anpassas jakträttsupplåtelse till de olika intressena. Skydds jakt och eftersök ska kunna bedrivas, liksom att jakt som behövs för att uppnå reservatets syften ska kunna initieras av reservatsförvaltaren. Viss skydds jakt kräver dock särskilda beslut.

Plockande av växter och svampar annat än bär och marklevande matsvamp för husbehov alternativt åverkan på levande eller döda träd är inte tillåtet eftersom det kan skada de biologiska värdena i området såväl som upplevelsevärdena.

Död ved i olika former och nedbrytningsstadier är viktiga livsmiljöer för många organismer, inte minst insekter, svampar och fåglar. Tillgången på död ved i svenska skogar och betesmarker är generellt sett liten varvid många vedlevande arter utrotats lokalt och regionalt i brist på lämpligt substrat. Därför är det motiverat att bevara och/eller initiera bildandet av död ved tills dess att en naturlig dynamik kan upprätthålla arternas behov.

Beslutet om bildande av naturreservatet bidrar till Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden. Dessutom följs Sveriges miljökvalitetsmål och Växjö kommuns hållbarhetsprogram. Bildandet av naturreservatet bidrar till att uppfylla de nationella miljökvalitetsmålen "Ett rikt odlingslandskap", "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv".

En analys av påverkan på ekosystemtjänster har gjorts. Nedan listas de ekosystemtjänster som beslutet att bilda naturreservatet Grevaryds äng har en mer än försumbar påverkan på. I tabellen anges även om beslutet har en positiv eller negativ inverkan på berörd ekosystemtjänst.

Kategori	Ekosystemtjänst	Inverkan
Kulturella	Friluftsliv och turism	Positiv
	Rekreation och hälsa	Positiv
	Estetiska värden	Positiv
	Existens- och arvsvärden	Positiv
Stödjande	Biogeokemiska kretslopp	Positiv
	Ekologiska samspel	Positiv
	Livsmiljöer	Positiv
Reglerande	Vattenrening	Positiv
	Flödesreglering	Positiv
	Lokal klimatreglering	Positiv

Växjö kommun anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken, att reservatsföreskrifternas utformning innebär en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas och det intrång detta innebär för enskildas rätt att använda mark och vatten. Reservatsbildningen är förenlig med miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i kapitel 3 och 4 i miljöbalken samt med översiktsplanen för Växjö kommun.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Växjö kommun att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär

så begränsade kostnadsrässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Förordnande om kungörelsedelgivning

Växjö kommun förordnar, med stöd av 49 § delgivningslagen (2010:1932) jämfört med 27 § förordningen om (1998:1252) områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelse. Kungörelsen ska inom 10 dagar införas i tidningarna Smålandsposten, Växjöbladet-Kronobergaren samt Post och Inrikes Tidningar.

Delgivningen ska anses ha skett två veckor efter dagen för detta beslut, förutsatt att kungörelsen inom 10 dagar från beslutet införts i ovan nämnda tidningar.

Beslutet hålls tillgängligt på Växjö kommun, Norra Järnvägsqatan 7, Växjö och på www.vaxjo.se.

Hur du överklagar

Detta beslut kan överklagas av den som beslutet angår (16:12 § miljöbalken) genom skrivelse till Länsstyrelsen, 351 86 VÄXJÖ (19:1 § miljöbalken). Överklagandet måste ha inkommit senast 2024-04-25, annars kan inte ärendet prövas.

Vid frågor, kontakta Växjö kommun på telefonnummer 0470-410 00 eller via e-post info@vaxjo.se.

Överklagandet bör innehålla följande:

- hänvisning till detta beslut, dnr SBN NATUR.2023.91
- vad som ska ändras och varför
- namnteckning, namnförtydligande och adressuppgifter
- eventuella handlingar som stöder överklagandet.

Bilagor

1. Beslutskarta med reservatsgräns
2. Skötselplan inklusive kartor
3. Samrådsredogörelse

Bilaga 1. Beslutskarta med reservatsgräns

